

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра

тваринництва та харчових технологій

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан аграрного факультету

Тітя МАРТИНЕЦЬ

“18” вересня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

OK17 Гігієна тварин

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти

Бакалавр

(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
Аграрний	20 «Аграрні науки та продовольство»	204 «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва»	«Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва»

Київ – 2023

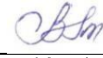
Розробник: Берестова Л.Є., канд. с.-г. наук, доцент
кафедри тваринництва і харчових технологій
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри:
тваринництва та харчових технологій
(назва кафедри)

Протокол № 13 від 04 серпня 20 23 р.

Завідувач кафедри: тваринництва та
харчових технологій

(підпис)

Валентина
МОГУТОВА
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією факультету:
Аграрного
(назва факультету)

Протокол № 9(1) від 14 вересня 20 23 р.

Голова методичної комісії:

(підпис)

Овчаренко О. А.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Гігієна тварин» складена відповідно до освітньої програми підготовки магістр галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» формує інтегральні, загальні та спеціальні (фахові) компетентності та програмні результати навчання, якими оволодіють здобувачі вищої освіти.

Мета вивчення навчальної дисципліни – Метою викладання навчальної дисципліни «Гігієна тварин» є ознайомлення студентів з гігієнічними нормами і правилами утримання, догляду, годівлі, вирощування молодняку, з правилами експлуатації племінних і продуктивних тварин, вибором територій для ферм, розташування і якості споруд, оптимальними нормами площі, кубатури, мікроклімату в приміщеннях, повітрообміну в них, механізації обслуговування, системах і способах розміщення тварин, моціон, а також розробки заходів щодо охорони природи від забруднення стічними водами і виробничими відходами ферм і комплексів.

Завдання вивчення дисципліни: надати майбутнім фахівцям необхідний комплекс знань: - Основними завданнями вивчення дисципліни «Гігієна тварин» навчити майбутніх зоотехніків враховуючи природні фактори і умови зовнішнього середовища і закономірності їх впливу на організм тварини і стан його здоров'я (це такі чинники як клімат, мікроклімат, ґрунт, рослинність, корми, вода, повітря, а також технологія змісту, вирощування, експлуатації та догляду за тваринами) використовувати і, розробляти засоби і методи, створені задля підвищення опірності організму можливим несприятливим впливів навколишнього середовища, на зміцнення здоров'я, підвищення продуктивності та якості отримуваної продукції, розробляти проекти будинків, підбирати методи і засоби, техніки для створення життєзабезпечуючих систем (вентиляції, опалення, освітлення, оптимізації мікроклімату, видалення і зберігання гною, водопостачання ферм і напування тварин, роздачі кормів, годування і т.д.), забезпечувати збереження природного середовища та її оздоровлення за рахунок впровадження зоогігієнічних нормативів і ветеринарно-санітарних правил на практиці.

Навчальна дисципліна формує такі міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують: фізикою, фізіологією тварин, годівлею тварин та технологією кормів.

Дисципліни, що забезпечуються: технологія виробництва продукції бджільництва, технологія виробництва продукції свинарства, технологія виробництва молока і яловичини, технологія виробництва продукції кролівництва і звірівництва, професійна орієнтація випускників, організація виробничої і бізнес діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання

відповідно до освітньої програми 204 «Технологія виробництва та переробка продукції тваринництва» спеціальності.

Інтегральна компетентність (ІК) Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва.:

.....
Загальні компетентності (ЗК):***ЗК3*** Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. ***ЗК4*** Знання та розуміння предметної області та розуміння предметної діяльності. ***ЗК7.*** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК): ***С5.*** Здатність застосовувати доцільні системи та способи утримання сільськогосподарських тварин і контролювати та оптимізувати мікроклімат технологічних приміщень. ***СК7.*** Здатність здійснювати контроль технологічних процесів під час виробництва та переробки продукції скотарства. ***СК8.*** Здатність здійснювати контроль технологічних процесів під час виробництва та переробки продукції свинарства. ***СК9.*** Здатність здійснювати контроль технологічних процесів під час виробництва та переробки продукції птахівництва. ***СК13.***Здатність використовувати спеціальні знання для проведення санітарно-гігієнічних і профілактичних заходів на фермах та інших об'єктах із виробництва і переробки продукції тваринництва

Програмні результати навчання (ПРН): ***ПР1*** Забезпечувати дотримання параметрів та контролювати технологічні процеси з виробництва і переробки продукції тваринництва. ***ПР11*** Забезпечувати оптимальні умови утримання сільськогосподарських тварин і мікроклімат технологічних приміщень Обирати раціональні технології заготівлі, виробництва та зберігання кормів. ***ПР13*** Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій з виробництва молока та яловичини. ***ПРН 14.*** Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасний технологій виробництва свинини. ***ПРН15*** Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль виробництва продукції птахівництва. ***ПРН 16.*** Впроваджувати і використовувати на практиці науково обґрунтовані технології виробництва і переробки продукції тваринництва.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Опис підготовки фахівців	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань :20 «Аграрні науки та продовольство»	Обов'язкова	
	Спеціальність 204 «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва» Освітня програма Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва		
Змістових модулів	Рівень вищої освіти: перший Ступінь освіти: бакалавр	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: 120		2022	
		Семестр	
		2	2
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних -2,7 самостійної роботи здобувача -5		Лекції	
		20 год.	2 год.
		Практичні	
		20 год.	2год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		80 год.	116 год.
		Форма контролю іспит	

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА1. Предмет завдання курсу гігієни тварин. Гігієнічне значення хімічного складу повітря. Біологічні властивості повітря. Гігієнічна оцінка шкідливих газів повітря тваринницьких приміщень. Джерела забруднення і заходи боротьби з ними. Зоогігієнічні норми. Заходи щодо запобігання забрудненню повітря Визначення температури атмосферного повітря тваринницьких приміщень. Вологість повітря і атмосферний тиск.

ТЕМА 2. Гігієна ґрунту. Гігієнічна оцінка ґрунту за фізичними, хімічними і біологічними показниками. Зоогігієнічний контроль стану ґрунту за бактеріологічними і гельмінтологічними показниками. Процес самоочищення ґрунту. Біологічні властивості ґрунту. Заходи по санітарному захисту ґрунту від забруднено відходами і стоками тваринницьких комплексів. Охорона ґрунту від забруднення еколого небезпечними агентами. Прибирання і утилізація трупів тварин.

ТЕМА 3. Гігієна кормів та годівлі сільськогосподарських тварин

Значення повноцінної годівлі тварин. Санітарія кормів. Профілактика захворювань тварин від неповноцінної годівлі.

ТЕМА 4. Гігієнічні вимоги до питної води, водопостачання ферм і поїння тварин. Гігієнічне і санітарне значення води в тваринництві. Санітарна оцінка джерел і систем водопостачання ферм. Режим і техніка поїння тварин. Біологічно і гігієнічно значення води. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги доводи згідно з ДСТУ.

ТЕМА 5. Профілактичні заходи по утриманню тварин. Санітарно гігієнічні вимоги до тваринницьких підприємств і приміщень. Тваринницькі приміщення повинні відповідати таким вимогам: забезпечувати мікроклімат для тварин; давати можливість впроваджувати прогресивну технологію утримання тварин, механізацію і автоматизацію процесів по їх обслуговуванню; забезпечувати високу продуктивність праці і зменшення затрат на виробництво одиниці продукції.

ТЕМА 6. Гігієнічні вимоги до утримання великої рогатої худоби. Вимоги і оцінка систем утримання худоби. Гігієна лактуючих корів і їх доїння. Догляд за молочним посудом і апаратурою. Санітарна безпечність і гігієнічна якість молока.

ТЕМА 7. Гігієнічні вимоги до утримання свиней.

Гігієнічна оцінка систем утримання свиней. Гігієна кнурів-плідників, холостих і поросних свиноматок. Гігієна вирощування поросят, ремонтного і відгодівельного молодняку. Гігієна підсисних свиноматок, підсисних поросят, ремонтних свинок і відгодівельного молодняку.

ТЕМА 8. Гігієнічні вимоги до утримання овець і вирощування ягнят. Гігієнічна оцінка систем утримання овець. Гігієна баранів-плідників, вівцематок; доїння, стрижка і відгодівля овець, та вирощування ягнят. Характеристика та гігієнічна оцінка способів доїння вівцематок. Гігієнічні вимоги до молока овець. Зоотехнічна та гігієнічна оцінка обладнання для доїння овець.

ТЕМА 9. Гігієнічні вимоги до утримання коней і вирощування лошат. Гігієнічні вимоги до тренінгу та контроль здоров'я коней Системи утримання жеребців - плідників, холостих та жеребих маток, маток, приплодом. Гігієнічні вимоги до утримання різних статевовікових груп коней.

ТЕМА 10. Гігієна, утримання сільськогосподарської птиці. Вимоги і оцінка систем утримання птиці. Гігієна утримання курок-несучок, інкубації яєць, вирощування племінних і м'ясних курчат. Гігієна утримання гусей, качок, індиків. Зоотехнічна характеристика та гігієнічна оцінка різних способів утримання птиці при виробництві м'яса на сучасних птахофабриках.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
Тема 1. Предмет завдання курсу гігієни тварин. Гігієнічне значення хімічного складу повітря. Біологічні властивості повітря	12	2	2		8	10				10
Тема 2. Гігієна ґрунту	12	2	2		8	12				12
Тема 3. Гігієна кормів та годівлі сільськогосподарських тварин	14	2	2		8	13		1		12
Тема 4. Гігієнічні вимоги до питної води, водопостачання ферм і поїння тварин.	14	2	2		8	12				12
Тема 5 Профілактичні заходи по утриманню тварин. Санітарно гігієнічні вимоги до тваринницьких підприємств і приміщень	12	2	2		8	13	1			12
Тема 6 Гігієнічні вимоги до утримання великої рогатої худоби	12	2	2		8	13	1			12
Тема 7 Гігієнічні вимоги до утримання свиней	14	2	2		8	13		1		12
Тема 8. Гігієнічні вимоги до утримання овець і вирощування ягнят	12	2	2		8	12				12
Тема 9 Гігієнічні вимоги до утримання коней і вирощування лошат	12	2	2		8	12				12
Тема 10 Гігієна, утримання сільськогосподарської птиці	12	2	2		8	10				10
Усього	120	20	20		80	120	2	2		116

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Визначення температури повітря в тваринницьких приміщеннях	2	
2	Особливості санітарно-гігієнічного контролю за кормами в умовах промислових комплексів, підсобних і фермерських господарств.	2	
3	Визначення якості питної води за фізичними показниками.	2	1
4	Гігієна кормів і профілактика отруєнь тварин кормами	2	
5	Санітарно-гігієнічні вимоги до комбікормів і кормових добавок.	2	
6	Гігієна великої рогатої худоби	2	
7	Відповідність зоогігієнічним нормативам приміщень та внутрішнього обладнання для утримання свиней.	2	1
8	Гігієнічна оцінка приміщень і внутрішнього обладнання для утримання овець в умовах опит спеціалізованого господарства.	2	
9	Гігієнічна оцінка приміщень та внутрішнього обладнання для утримання коней. Гігієна утримання жеребців.	2	
	Гігієна, утримання сільськогосподарської птиці	2	
	Разом	20	2

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Повітряне середовище, його стан та гігієнічна оцінка	10	10
2	Зоогігієнічний контроль запиленості і бактеріальної	10	12
3	Вплив вологості повітря на організм тварин	10	12
4	Санітарна охорона водних джерел. Методи поліпшення	10	12
5	Хімічні та біологічні властивості ґрунту	10	12
6	Методи санітарно-гігієнічної оцінки кормів	10	12
7	Гігієнічні вимоги до утримання великої рогатої худоби	10	12
8	Гігієнічні вимоги до утримання свиней	10	12
9	Гігієнічні вимоги до утримання овець	10	12
10	Гігієнічні вимоги до утримання птиці	10	10
	Разом:	80	116

Основні види самостійної роботи, передбачені при опануванні навчальної дисципліни:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Підготовка до практичних занять,
3. Опрацювання та вивчення рекомендованої літератури та нормативних документів.
4. Робота з інформаційними ресурсами мереж Інтернет (пошук та обробка інформації).
5. Виконання завдань самостійної роботи.

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання – це способи спільної роботи викладача і здобувача, спрямовані на засвоєння студентом теоретичних знань, придбання практичних навичок і умінь, розвиток у них пізнавальних здібностей, формування високих моральних, ділових та професійних якостей. При проведенні лекційних і практичних робіт з дисципліни *«Гігієна тварин»* застосовують словесні (розповідь, пояснення, бесіда), інноваційні (метод презентацій, мозковий шторм), наочні (ілюстрація, демонстрація) та практичні методи навчання. Лекційний курс ведеться через презентації, що дозволяє демонструвати основні таблиці, фотографії, схеми, що розкривають зміст конкретної теми. Практичні заняття проводяться за методичними розробками з використанням лічильної техніки, практикумів, довідників, Інтернет джерел. Студенти виконують індивідуальні завдання у вигляді виконання реферату

5. ФОРМИ КОНТРОЛЮ, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

До основних форм контролю відносяться:

- екзамен.

До основних методів оцінювання відносяться:

- опитування;
- реферати;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- індивідуальні завдання;
- тестування;
- розв'язання практичних завдань, задач, ситуацій;

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється відповідно до методики накопичення балів за результатами поточного та підсумкового контролю (див. табл. 5.1).

Таблиця 5.1 – Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти спеціальності 204 «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва», освітньої програми.

Поточний контроль											Підсумковий контроль	Загальна сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		40	100

T1, T2 ... T21 – теми навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.. Модульний контроль проводиться наприкінці змістового модулю за рахунок аудиторних занять і має на меті перевірку засвоєння студентом певної сукупності знань та вмінь, що формує цей модуль. Модульний контроль реалізується шляхом узагальнення результатів поточного контролю знань і проведення спеціальних контрольних заходів.

Підсумковий контроль: (залік) – до 60 балів студент вважається допущеним до підсумкового контролю за дисципліну, якщо виконав усі види робіт згідно із робочою навчальною програмою, та загальна сума балів за попередні звіти не менше 35 балів (що відповідає результату FX за шкалою ECTS). У разі невиконання цих вимог здобувач отримує незадовільну оцінку і має право на два перескладання: перше – викладачу, друге – комісії, створеній деканом факультету. У випадку успішного перескладання підсумкового контролю студент, він отримує мінімальну задовільну оцінку (60-63 балів –результат E за шкалою ECTS).

Підсумковий контроль проводиться у формі тестування і розв’язання практичного завдання.

Таблиця 5.2 Взаємозв’язок між результатами навчання та обов’язковими видами навчальної діяльності (робіт)

Результати навчання	Види робіт		
	Практична робота	Тест	Усна відповідь
ПР1 Забезпечувати дотримання параметрів та контролювати технологічні процеси з виробництва і переробки продукції тваринництва.	+	+	
ПР11 Забезпечувати оптимальні умови утримання сільськогосподарських тварин і мікроклімат технологічних	+	+	

приміщень Обирати раціональні технології заготівлі, виробництва та зберігання кормів			
ПР 13 Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій з виробництва молока та яловичини.	+	+	
ПРН 14. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасний технологій виробництва свинини.		+	
ПРН 15 Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль виробництва продукції птахівництва.	+	+	
ПРН 16. Впроваджувати і використовувати на практиці науково обґрунтовані технології виробництва і переробки продукції тваринництва.		+	+

Таблиця 5.2 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзаменаційна оцінка	Залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (за потребою)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Демчук М.В. та ін Гігієна тварин: Підручник .Друге видання.-Харків: Еспада, 2006. – 520 с.
2. Нормативні вимоги до мікроклімату приміщень для утримання сільськогосподарських тварин та їх енергоощадне обґрунтування. Видавництво "Центр навчальної літератури"», 2018. – 248 с.

3. Високос М.П. Практикум по зоогігієні з основами ветеринарної екології / М.П. Високос, М.В. Чорний, О.О. Бойко, С.В. Фурман. Дніпропетровськ: ДНУ, 2012. 354.
4. Соколюк В.М. Стан та санітарно-гігієнічна оцінка водозабезпечення молочного скотарства в Україні /В. М. Соколюк, Д.А. Засєкін, М.О. Захаренко, В.Б. Духницький : Монографія Біла Церква, 2018. 330 с. 4. Ветеринарно-санітарне забезпечення технології вирощування екзотичних порід свиней: навчальний посібник /В.М. Соколюк, І.П. Лігоміна, С.В. Фурман, Дишкант О.В. Житомир: «Полісся». 2018. 160 с.
5. Гігієна тварин: лабораторний практикум: Високос М.П., Милостивий Р.В., Фурман С.В., Лісогурська Д.В., Лігоміна І.П. Житомир: Полісся, 2018. 344 с.
6. Ветеринарна гігієна та санітарія / Вороняк В.В. Львів, 2012. – 52 с.
7. Загальна ветеринарна профілактика / М.В. Демчук, О.В. Козенко, О.Г. Богачик, І.В. Двилюк, В.В.Вороняк // Львів, СПОЛОМ, 2012. 360 с.
8. Розробка і впровадження системи належної гігієнічної практики (GMP, GHP) в господарствах-виробниках молока коров'ячого сирого: посібник / [Гунчак В.М., Гуфрій Д.Ф., Демчук М.В, Козенко О. В. та ін.]. – Тернопіль, 2012. – 29 с
9. Тлумачник понять і термінів з ветеринарної санітарії та гігієни [Навч. посібник] - / Д.А. Засєкін, Н.І. Косянчук, М.Д. Кучерук, В.В. Соломон,. – К: Видавництво ДП «Укртехінформ»– 2015. –269 с.

Допоміжна література

1. Соколюк В.М. Оцінка санітарно-гігієнічних показників води для напування тварин / В.М. Соколюк, Д.А. Засєкін, З.С. Пономар, С.І. Пономар. К. 2014. 22 с.
2. Соколюк В. М., Лігоміна І. П., Фурман С. В., Лісогурська Д. В., Духницький В. Б. Санітарно-гігієнічна характеристика води в районі молочнотоварної ферми та свиноферми. Вісник ПДАА. 2019. № 2. С. 191–196.
3. Якість води для напування корів та їх здоров'я. В. М. Соколюк, Лігоміна, В.І. Козій, В.В. Лотоцький. Наукові горизонти, ЖНАЕУ, № 1, 2019. С. 95–102.
4. Вплив різних видів раціону на рівень споживання питної води у корів / В.М. Соколюк. Вісник Сумського нац. аграр. ун-ту. 2014. Вип. 6 (35). С. 58–61.
5. Соколюк В.М. Біоетичні основи превентивної ветеринарної медицини у молочному тваринництві. Науковий вісник львівського національного університету ветеринарної медицини і біотехнологій ім. С.З. Гжицького. Т. 18, № 4 (72). С. 27– 31. 2016.

6. Абрамов С.С. Профілактика незаразних захворювань молодняку. – М.: Агропромиздат, – 1990. – 175с.
7. Головач В.М. Стреси сільськогосподарських тварин і птиці. – К.: Урожай, 1990.-140с.
8. Єфимов А.І. Чи можна виростити теля здоровим. Збірник ІНТУ. – Ровно ЦНТУ. – 1990. – С 7 –13.

Інформаційні ресурси в Інтернет

<http://effect3.ru>
<http://agrowebcee.net>
<http://studydoc.ru>
<http://novsu.ru>
<http://webvet.ru>
<http://pandia.org>